

Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická

Katedra: religionistiky

Akademický rok: 2015/2016

Posudek oponenta k bakalářské práci

Jméno autora: Jana Křížová

Název tématu: Prezentace islámu ve francouzských médiích:
Případová studie na téma zahalování

Jana Křížová se věnovala tématu na bakalářskou práci poměrně obtížnému, což je zřejmé již z jejího komplikovaného názvu, hovořícího o prezentaci islámu ve francouzských médiích a konkrétně o případové studii na téma zahalování. V Úvodu poněkud postrádám teoretické uvedení do tématu případových studií, vysvětlení, o který z typů kazuistiky se jedná apod.

Obsahově vnímám nicméně volbu tématu jako oceněníhodnou. Zabývání se islámem v Evropě je sice běžným tématem studentských prací, nejčastěji se však jedná o výzkum související s přítomností islámu v České republice, zatímco Jana Křížová se zaměřila na Francii a vycházela z cizojazyčných zdrojů. Také problematika konfliktů mezi bojovným sekularismem a náboženstvím je jistě pro dnešní religionistické bádání aktuální a závažná.

Úvodní kapitola práce se nazývá „Islám v Evropě“. Její název příliš neodpovídá obsahu. První část této kapitoly se totiž zabývá „francouzskou sekularizací“ (zdá se mi, že by bylo vhodnější mluvit spíše o francouzském sekularismu či laicismu) a druhá představuje jednu z knih profesora Jakoba De Roovera, zatímco o islámu v Evropě je řeč vlastně jen v krátkém úvodu této části práce. Pisatelka také zůstává čtenáři dlužna vysvětlení, proč si z bezpočtu badatelů, jejichž koncepty by přicházely do úvahy, zvolila právě uvedeného autora.

Problém zde mám dále s některými formulacemi, např. s větou „Obranou proti [muslimským] útokům bylo vyhlášení křížových výprav, které nedokázaly křesťanům zajistit trvalé vítězství nad Nevěřícími“ (s. 12). Šlo tedy o obranu proti útokům, anebo o snahu potřit „nevěřící“ (zde kuriózně psané s velkým N)? Také např. tezi o muslimských zvycích vzdálených evropským tradicím (viz citát na s. 13) pokládám bez definování toho, co je oněmi „evropskými tradicemi“ míněno, spíše za prázdné klišé.

Je také trochu zvláštní, že autorka spojuje proces radikálního vylučování náboženství z veřejného života jen s Francií, když přece dramatickou zkušeností na tomto poli v nedávné minulosti prošly např. i naše země. Také výklad dějin sekularismu v samotné Francii je neúplný až nelogický, protože studentka v něm vůbec nezmiňuje historický kontext „kulturního boje“ proti katolické církvi. Bez tohoto kontextu lze ovšem o francouzském laicismu smysluplně pojednat jen stěží.

Druhá z úvodních kapitol nese název „Fenomén šátku a zahalování ve Francii“. Ani v ní se nelze ubránit pochybnostem o adekvátnosti autorčina výkladu, když např. o „principu laicité“, kterému je věnována první část kapitoly, je v poznámce 48 řečeno, že jej „lze nahradit českým ekvivalentem laický, znamenající[m] 'nekonfesijní, necírkevní, světský'“. Bylo by myslím vhodné srovnat „laicité“ s jinými způsoby chápání „nekonfesijnosti“ či „světskosti“ a představit ji spíše jako specifický fenomén. Dále zde např. ve výkladu o „veřejných“ a „soukromých“ školách na s. 23 postrádám zmínku o církevních školách, na nichž mnohé muslimské studentky našly po zákazech šátků na státních školách útočiště.

V rámci práce na zvolené téma však překvapuje především absence religionistického rozboru problematiky islámských norem ženského oblékání. V poznámce 62 je toto téma jen naznačeno problematickou formulací, že „muslimové z řad salafistů, pietistů a džihádistů“ pokládají nošení šátku za náboženskou povinnost.

Těžiště práce mělo podle jejího názvu a Zadání spočívat ve třetí kapitole, analyzující prezentaci zahalování muslimek ve francouzských médiích. I tato kapitola je však spíše stručná než důkladná a metodologie provedeného výzkumu v ní budí pochybnosti. Autorka se omezila na dva francouzské deníky a zběžný rozbor jejich vyjádření ke třem vybraným kauzám, týkajících se spíše okrajových problémů burky a nikábu. Váha závěrů takto provedeného výzkumu je sporná. Tyto závěry jsou však každopádně zajímavé. Vyplývá z nich, že způsobu psaní předních francouzských deníků o francouzských muslimech či muslimkách dominují stereotypy a ignorance, i když je zároveň třeba mezi jednotlivými médii a jejich viděním světa rozlišovat.

Seznam analyzovaných článků ve zvolených denících čtenář nalezne v závěrečné bibliografii. Je jich zde uvedeno celkem 27, i když na s. 36 studentka hovoří o 51 analyzovaných mediálních zprávách. To je možná dáno celkově nepřehledným rozdělením bibliografie, v níž se příspěvky z obou deníků objevují na více místech. U žádného z oněch 27 článků není uveden jeho autor.

Po poměrně chudém seznamu použité literatury následují v bibliografickém soupisu různé druhy internetových zdrojů, z čehož je mj. zřejmé, že i studie dostupné v tištěné podobě studentka využívala výhradně v podobě elektronické. Rozdělení na „Odborné studie“ a „Internetové články“ vyžaduje objasnění. (Ve skutečnosti je např. hned první položka v oddíle „Internetové články“ odbornou studií.)

Pisatelka v práci nikde nevysvětluje zvolený způsob přepisu arabských výrazů. Fakticky používá transkripci zjednodušenou, i když v odborném textu by byl vhodnější orientalistický přepis. Jazyková stránka textu je poměrně dobrá; už v abstraktu se ovšem objevuje neobratná formulace „manifestace náboženské příslušnosti [...] jsou vznikem konfliktů“, která se pak opakuje i v Úvodu.

Vyhodnotit poměr silných a slabších stránek práce není snadné. Podle mého názoru by přicházel v úvahu stupeň dobře (event. i velmi dobře), hodnocení by však mělo být závislé také na průběhu studentčiny obhajoby.

V Brně dne 12. července 2016

Mgr. Vít Machálek, Dr. Th.D.